

Hollóháza

„Zemplén egyik gyöngyszeme”

Készítette: Péter Viktória Boglárka
Árpád Vezér Gimnázium és Kollégium

10. B.

Hollóháza

„Zemplén egyik gyöngyszeme”

A Zempléni - hegység legészakiabb részén, a Nagy-Milic lábánál az Országos Kéktúra vonalán, páratlan természeti környezetben található Hollóháza, az írásos emlékek szerint az Árpád-kor elején keletkezett 1000 lelkes település. Egy vulkanikus hegységrendszer veszi körül mindennapos életünket, melynek belsejében, egy völgyben élünk.

Volt egyszer egy Hollóház.....

Hollóháza neve arra a Hollóházra utal, amelynek az emlékét őrző legendák is már egyre jobban halványulnak, lassan feledésbe merülnek. A legenda szerint, a völgykatlanban elnyújtva kialakult község addig lakatlan területén, a keleti hegyoldalon volt valamikor régen egy kolostor, amelyben fehérbarátok laktak. A barátok a környékbeli néppel közvetlen, jó kapcsolatban éltek. Így aztán a nép is segítette őket, még élelmet is nyújtottak nekik. A Hegyalján egy forgalmas útvonal vezetett át a völgyön Kassa felé, amelyen gyakran utaztak kereskedők áruval megrakott szekereken. A kolostorral átellenben, a nyugati hegyoldalban volt az Ördögvár, ahol útonálló rablók húzták meg magukat. Ezek a rablók szerzetes ruhába öltözve állították meg az úton haladókat, mintha kéregetni akarnának, és közben kirabolták őket. Ám az idők folyamán a szerzetesek között is voltak, akik gonosz cselekedeteket követtek el. Ezért az Isten azzal büntette meg őket, hogy elsüllyesztette a kolostort. A szerzetesek vezetőjét - a perjelt - Hollónak nevezték. Innen ered a Hollóháza név. Azt a területet pedig, ahol a kolostor volt, napjainkban is Klastorickó dőlőnek nevezik. Helyén ma is érdekesen, kör alakban nő a fű.

Piciny kis településünk területe a következő időszakban többször gazdát cserélt, 1417-ben Felsőkomlósként említik, 1430 körül Perényi birtok volt. 1640 táján elnéptelenedett, és pusztává lett. 1729-ben az üres területet a füzéri vár birtokához csatolták, a vár tartozékai között hollóházi prédiumpként kerül feltüntetésre. Ezt követve Hollóháza 1686-tól 1945-ig a Károlyi család tulajdonát képezi. Lényegében az ő házaik jelentették a falu újratelepülését.

Híres hollóházi porcelánkészítés eredete...

A Hollóházi Porcelán, Magyarország egyik legnagyobb múlttal rendelkező porcelánipari vállalata. Azon a helyen, ahol ma a vállalat épületei állnak, több mint 225 éve folyamatos ipari tevékenység zajlik. Az ország keleti csücskében, erdők között megbúvó kis manufaktúra pályafutása 1777-ben üveghutaként indult, ahol kezdetleges, de mégis szép poharak, palackok, üvegedények készültek. A XIX. század elején az üvegipar fellendült. A hollóházi huta azonban távol esett a fő közlekedési útvonalaktól, és az üvegyártáshoz szükséges nyersanyagoktól. A fa jelenléte sem indokolta már a fennmaradást, hiszen az üvegyárak már szenet, vagy lignitet használtak.

Ekkor Károlyi arra döntésre jutott, hogy felhasználja a birtokán lévő kaolint, és 1831-től kőedénygyárrá alakítja át a hutát.

A kezdetektől számos bérlő állt a gyár élén, de az első igazi fellendülés 1857-ben következett be, mikor Istványi Ferenc lett az üzem bérlője. Istványi Ferenc a kezdetben egy-két épületből álló manufaktúrát a század végére jelentős ipari teleppé fejlesztette. Ezzel az alig 700 lakosú községben teljes foglalkoztatottságot biztosított. A termékek bár gyárban készültek, mégis igazi népművészeti alkotások voltak. A forma- és motívumkincs apáról-fiúra, kézzel készre öröklődött. A díszítőművészet és a dísz tárgyak a XX. század beköszöntével jelentek meg.

Az 1923-as újraindulás után a vezetőség nagy gondot fordított a helyes massa-összetételre. A porcelán áruk megdrágulása folytán megélénkült a kereslet a kőedény áruk iránt. 1926-ban áttértek a díszműáru és figurák gyártására. Egy csőd következtében a gyár 8 hónapig szünetelt, majd évekig háttérbe szorultak e művészi szempontok.

Újabb fellendülés kezdődött, amikor új bérlő, Szakmáry Károly kassai kereskedő került a gyár élére. Nagy munkakedvvel látott a művészileg és műszakilag lesüllyedt gyár kapacitásának növeléséhez, a gyártmányok minőségének javításához. Új széntüzelésű körkemencét építettek. A gőzhajtású generátort elektromos berendezésekre cserélték, három modern villamos kemencét is felállítottak, ezek új dekorok gyártását tették lehetővé. A gyár fejlődésnek indult, már nemcsak a falusi lakosság igényét szerette volna kielégíteni, hanem a polgárság ízlését is. Szakmáry Károlyt hosszú távú tervei, célkitűzései végrehajtásában a Hollóházi Kerámia Gyár 1948. évi államosítása akadályozta meg. Az államosítás után az alapanyagok és az égetési technológia átalakításával áttértek a porcelángyártásra, az első termékek az ország villamosításához szükséges kifestültségű porcelán szigetelőtestek voltak.

Néhány éves ipari porcelángyártás után 1957 óta gyárt Hollóháza használati porcelánt: edényeket és dísz tárgyakat. A dolgozók kőedény-korszakban elsajátított szépérzéke, szakmai készsége a porcelángyártásban

is töretlenül megjelent. Az 1960-as évek elejétől szakképzett és tehetséges iparművészek vették át a termékválaszték fejlesztésének feladatát, ez napjainkig sikeresen támogatja azt a törekvést, hogy Hollóháza a magyar porcelánművészet fontos műhelye legyen.

Az 1972-ben befejezett rekonstrukció eredményeképpen egy európai szintű, korszerű gyár jelent meg a régi gyár helyén. A propán-bután gázfűtésű alagút kemencék lehetővé tették az előző lágyporcelán helyett a keményporcelán gyártását. Időközben a foglalkoztatottak száma az előző 300-ról közel 1000-re emelkedett. A Hegyköz aprófalvas települései között Hollóháza foglalkoztatási centrummá fejlődött. Az iparművészek számát több mint 10 fölé növelték. Az újvonalú, modern, művészi igényű hollóházi porcelán díszműáru és háztartási edényáru iránt úgy belföldön, mint külföldi viszonylatban tovább nőtt a kereslet. Japántól az Amerikai Egyesült Államokig, Skandináv-félszigettől Ausztráliáig a világ több pontjára exportál a gyár.

(forrás:www.hollohazi.hu)

A Porcelángyár jelenlegi helyzetéről...

„Új cég helyett csődvédelem vár a hollóházi porcelánra Csődvédelembe menekülhet a Hollóházi Porcelán Manufaktúra, miután mégsem hozzák létre azt a céget, amely hivatott lett volna megmenteni az üzemet. A bizonytalan helyzetben az egyik legnagyobb megrendelésétől is eleshet a gyár.” (Bódisz Attila| Népszabadság| 2009. június 24.)

„A korábbi tervekkel ellentétben mégsem alakítják meg a Hollóházi Finomkerámia és Porcelán Kft.-t, amely átvinné a nehéz helyzetbe került Hollóházi Porcelán Manufaktúra (HPM) Zrt. tevékenységét, így pedig valószínűleg új pályázatot sem írnak ki a vagyon értékesítésére - tudta meg a Népszabadság. Tudomásunk szerint a Nemzeti Vagyongazdálkodási Tanács (NVT) mai ülésén tárgyal arról, miként lehet megoldani az eladósodott, többségi állami tulajdonú cég problémáját. Száraz Gábor, a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő (MNV) Zrt. szóvivője értesülésünket megerősítette, de részleteket nem árult el. Úgy tudjuk, az új tervek szerint csődvédelmet kérnek a HPM Zrt.-re, s a rendelkezésre álló idő alatt megpróbálnak megegyezni a hitelezőkkel az adósság egy részének elengedéséről vagy fizetési haladékról. Ez valószínűleg nem lesz nehéz, hiszen a hollóházi cég hitelezőinek többsége állami kötődésű bank, vagy például maga a többségi tulajdonos, vagyis a részvények több mint 75 százalékát birtokló MNV Zrt. Az is kérdés, hogy az átmeneti időszakot milyen összetételű menedzsment irányításával vészeli át a társaság. Pálfi József jelenlegi vezérigazgató ugyanis június 30-ai határidővel távozik tisztségéből. Az MNV eredeti szándéka szerint azért hozták volna létre a százszázalékos állami tulajdonú Hollóházi Finomkerámia és Porcelán Kft.-t, hogy az új cég pályázat útján megvásárolja a HPM Zrt. vagyontárgyait, késztermékeit és a márkanévet. Az ügylet lebonyolítására 850 millió forint állt rendelkezésre, amelyből 750 millió volt a vagyon ára, amiből az adósságokat fizették volna ki. A maradék százmillióból kívánták fedezni az új cég beindítását. Az első pályázat azonban sikertelen lett. Ennek egyik oka, hogy nem jött össze az új

cég bejegyzése. A helyi baloldali politikai erők által támogatott MSZP-s politikus, volt országgyűlési képviselő, Soós Győző ugyanis végül nem vállalta a feladatot. A válság okozta kormányzati megszorítások nyomán már nem áll rendelkezésre az a pénz, ami a hollóházi vagyron megvásárlásának költségeit és az új cég megalapítását fedezné. Az első pályázat sikertelensége miatt az MNV is elbizonytalanodott, ezért nem hirdetik meg újra a vagyontárgyakat, és megpróbálnak más módszert keresni a porcelángyártás megmentésére. Ebben a helyzetben már aggasztó az is, hogy a cég bizonytalan léte veszélyeztetheti a nemrég megkezdett kőedénygyártást, pedig az osztrák Gmunden Keramik Manufaktur megrendelése évente félmilliárd forint árbevételt jelentene a gyárnak.” (Forrás: www.nol.hu)

A fenti cikk a Népszabadság című napilap online felületéről származik, mely reálisan leképezi a hollóházi porcelángyár elmúlt néhány éves helyzetét. Mára sajnos a gyár végleg leállította a termelést, megfosztva ezzel az ott dolgozókat munkahelyüktől. Továbbá a híres hollóházi porcelán gyártása is már csak emlék marad a zempléni kistalu lakói számára. A porcelán ettől fogva már csak antik régiségnek számít majd a háztartásokban, igazi ereklye, amelyek a gyár szép idejére emlékeztetnek.

Gyár emlékeinek őrzője...

"A múzeum feladatát igazán akkor tölti be, ha tárgyai a művészi élmény mellett gondolatokat ébresztenek. A Hollóházi Múzeum a múlt tiszteletére tanít. Arra tanít mindnyájunkat, hogy az örökségként kapott művészetet és technikát fejlesztenünk kell, és maiak csak úgy lehetünk, ha megbecsüljük a folyamatot, ami a mát szülte."

(Dr. Sikolta Győző)

A Hollóházi Porcelán Múzeum már kívülről is egy nagyon szép látványt kelt az emberben. 1981-ben Mondok Tamás és Rákosi Ferenc Ybl-díjas építészek tervezték, azzal a céllal, hogy bemutassa a nagyközönségnek mindazt az iparművészeti értéket, ami a hollóházi ipar 225 éve alatt keletkezett.

Alkotók nagy embere...

Szász Endre Erdélyben született festőművész, aki többéves amerikai sikerek után a hetvenes-nyolcvanas években hosszú időn keresztül élt és alkotott Hollóházán, a porcelánformákban és dekorokban különlegesen egyedi stílust létrehozva. A 2002-ben kifejlesztett "Arcok" kollekció elnyerte a BNV Nagydíjat és a Magyar Termék Nagydíjat is.

Szász Endre így nyilatkozott a művészetről:

„Értelmetlen dolognak tartom, hogy a művész hozzá nem férhető, meg nem érthető alkotásokra törekedjen a modernség, újszerűség ürügye alatt. A műalkotások lényege az állandóság. A természet olyan alaptörvényei a témái minden képnek, amik már akkor is voltak, amikor az ember még nem volt, és lesznek akkor is, amikor már rég nem lesz ember...”

A jellegzetes "Szász-grafikás" fehér-fekete-arany díszítésű termékek, a világ porcelánművészetében sajátos színfoltot képviselnek. Ezt fel- és elismerve a Hollóházi Porcelán Rt. a művész közreműködésével kifejlesztett egy új kollekciót, melynek díszítésére Szász Endre 4 eredeti festményének - a

"Lovag", „Üzenet”, „Flóra”, „Virág” címűek, nemes porcelánon megjelenő, csúcstechnológiát képviselő reprodukcióit alkalmazta.

Ritka különlegesség, a római katolikus sátortemplom...

Hollóháza művészi és vallási világa találkozik a település ritka különlegességében, a római katolikus sátortemplomban.

A sátor alakú, Szent László tiszteletére szentelt modern templomot 1967-ben építették - a porcelángyár rekonstrukciója miatt lebontott régi helyett - a falu fölötti domboldalra. A templomhoz porcelánkálvária vezet. Az épületet Csaba László Ybl-díjas építész tervezte. A belsőben látható keresztút stációi Kovács Margit keramikus alkotásai. Gyönyörű munka még Somogyi József Krisztus-corpora és Szász Endre porcelán táblaképe is. A modern templomhoz vezető lépcső mentén helyezték el az egri főszékesegyházban látható, Takács István által festett stációképek különleges technikával porcelánra vitt másolatait.

Vasárnaponként a hollóházi katolikusok lelküket ünneplőbe öltöztetve sétálnak fel a domboldalra és hallgatják Isten szavát.

A „mi kis ékszerdobozunk” ...

A hollóházi közösség életében először fordult elő, hogy 1996-ban közadakozásból, önkormányzati és egyházi támogatásból megépült a református templom Csongrádi János tervezése alapján, melyet már az év szeptember 8-án fel is szenteltek.

Mikor felszentelték, még nem volt kapu, az udvar még benőtt, dudvás terület volt. A templom mellett állt egy 3,5 méteres harangláb, melynek hangja minden vasárnap hívta a testvéreket. Néhány templomi pad, az Úr asztala és egy igehirdető faoltár volt az apró épületben. A 30 tagú református gyülekezet azonban nem adta fel a munkát, folyamatosan csinosította a templomkertet, az épületet.

2004-ben már kovácsolt vasból készített gyönyörű kapu vette körbe Isten házát. 2006-ban a templomba bekerült egy szintén kovácsolt vasból megmunkált jelképes szószék, melyet a tízéves évfordulón adtak át hivatalosan a gyülekezetnek. A hívő lelkek szorgalmasan kialakították a templom udvarát, mely mára már egy mesés szép fenyővel, illetve díszfenyővel beültetett templomkertté vált. 2008-ban adományként kapott az egyház egy kifaragott „Mi atyánk” szobrot, amire az Úrtól tanult imádságunk van rávésve, és a templomunk előtt díszíti a kertet.

„Mi kis ékszerdobozunk”. Csak így hívja gyülekezetünk ezt a kis épületet, melyben az egyházi élet olyan, akár egy nagycsaládé. Vasárnaponként reggel 9 órától valamennyien összegyűlünk a templomunkban és meghallgatjuk az isteni igét. Ünnepekkor vagyunk a legtöbben, ekkor a gyülekezet gyermek tagjai színvonalas szavakat adnak elő. Karácsonykor mindig van egy kis ajándék a templom fája alatt, amit a gyerekek lelkesen bontogatnak. Két-három évente megadatik egy-egy keresztelő, illetve konfirmáló, s talán 4 évente egyszer egy esküvő is. Ezen alkalmakkor szinte teljesen tele van a „mi kis ékszerdobozunk”.

Ez év október 1-je óta Tiszteletes asszonyunk élete úgy alakult, hogy el kellett hagynia gyülekezetünket, és egy másik kicsiny kis közösségben folytathatja szolgálatait. Ez a fordulat kihatott az egyház tagjaira. A közösségi életben nagy szerepet játszott, hirdetései kiválóak voltak, ezért nehéz búcsúval engedték el. Közös programjaink, mint például templomkerti munkálatok, kapufestés, bográcsozások, ökumenikus Istentiszteletek, templomi évfordulók illetve egyházi ünnepek mindig összehozták a tagokat, és együtt éltük át ezeket a csodás pillanatok. Vannak a gyülekezetünknek apró kis titkai, örömei, fájdalmai, melyek még jobban összetartanak bennünket. Ez a templom sosem marad üres, s ha nem állandó Tiszteletessel is, de mindig lakója lesz néhány küzdő lélek, akik nem hagyják majd veszni ezt a csodálatos kis épületet, a „mi kis ékszerdobozunkat”.

Nekem, mint a hollóházi gyülekezet református tagjának, nagyon sokat jelent ez a kis épület. Minden vasárnap, ha tehetem, ott ülök az Istentiszteleteken s hallgatom a bibliai történetek magyarázását.

„Én ezt a csodálatos települést 12 éve érezhetem lakhelyemnek. Ide jártam óvodába, általános iskolába, és a „mi kis ékszerdobozunkban” tehettem bizonyoságot, itt konfirmáltam. Parányi kis falu, nekem mégis a legnagyobb világot jelenti. Hollóháza határát átlépni velem azt érezteti; haza jöttem....”

